

WYDAJNOŚĆ MIODU PSZCZÓŁ LINII KORTÓWKA W OCENIE TERENOWEJ

Jerzy Wilde¹, Maria Wilde², Andrzej Kobyliński³

¹ Katedra Pszczelnictwa UWM, Olsztyn

² Pasieka Hodowlana, Olsztyn

³ Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt, Inspektorat Olsztyński

Słowa kluczowe: *Apis mellifera carnica*, linia Kortówka, wydajność miodu, ocena terenowa.

Streszczenie

Na podstawie wyników oceny terenowej pszczoł w 41 pasiekach woj. warmińsko-mazurskiego w latach 1997–2000 stwierdzono, że rodziny pszczoły z matką *A. m. carnica*, linii Kortówka produkują o 4,4 kg więcej miodu (29,4 kg) niż rodziny kontrolne. Oceniane pszczoły są szczególnie przydatne w pasiekach intensywnie prowadzonych i użytkujących nowoczesne typy uli. Najwięcej miodu odwirowano od ocenianych pszczoł w ulach Langstrotha (38,1 kg). W ulach tych stwierdzono też największą różnicę w produkcji miodu między rodzinami testowanymi a kontrolnymi (6,6 kg).

HONEY PRODUCTIVITY OF HONEYBEES OF THE "KORTÓWKA" STRAIN IN A FIELD EVALUATION

Jerzy Wilde¹, Maria Wilde², Andrzej Kobyliński³

¹ Department of Apiculture, University of Warmia and Mazury in Olsztyn

² Queen Breeding Center in Olsztyn

³ Polish Center of Animal Breeding, District of Olsztyn

Key words: *Apis mellifera carnica*, Kortówka strain, honey productivity, field evaluation.

Abstract

The results of a field evaluation of honeybees from 41 apiaries located in the Warmia and Mazury Province, made in the years 1997–2000, show that bee colonies with *A. m. carnica* queens, the breeding strain "Kortówka", produce by 4.4 kg more honey (29.4 kg) than control colonies. The bees tested are especially useful at apiaries managed intensively, where modern types of hives are used. The highest quantity of honey was harvested from Langstroth hives (38.1 kg). The biggest difference (6.6 kg) in honey productivity between the control and experimental colonies was also observed in these hives.

Wprowadzenie

Przeciwdziałając niekorzystnym zjawiskom kryzysu gospodarczego w Polsce końca lat osiemdziesiątych, który spowodował załamanie się wielu kierunków gospodarki rolnej, w tym również pszczelarstwa, rząd podjął wiele działań chroniących polskie pszczelarstwo. Wprowadzono m.in. wysokie cła na miód – sięgające przeszło 130% (istnieją do dzisiaj, choć zostały obniżone do 45%), subwencjonuje się cukier i zakupy matek pszczelich. Wynikiem tych działań jest wyraźne ożywienie się rynku produktów pszczelich w ostatnich 3 latach (1998 – 2000). Można stwierdzić, iż dzięki interwencjonizmowi państwowemu sytuacja stała się korzystna dla pszczelarzy. Obserwujemy także przemiany strukturalno-organizacyjne w pszczelarstwie polskim, objawiające się głównie wzrostem liczby rodzin pszczelich w pasiekach towarowych oraz zwiększeniem liczby pszczelarzy samodzielnie sprzedających produkty i podejmujących wielokierunkową produkcję. Zachodzące zmiany są konieczne, jeśli pszczelarstwo polskie zechce wytrzymać konkurencję z tanimi produktami importowanymi, gdy Polska wejdzie w struktury Unii Europejskiej. Pszczelarze mający pasieki stanowiące dodatkowe źródło dochodu oraz ci, dla których pasieka jest jedynym źródłem utrzymania, staną przed koniecznością produkowania taniej niż dotychczas oraz większej ilości produktów pasiecznych o doskonałej jakości (BRATKOWSKI, WILDE 1998 i 2002, WILDE, CICHÓN 1999). Jednym ze sposobów tej intensyfikacji jest użytkowanie matek pszczelich o dużej wartości użytkowej. WILDE i WILDE (2002) odpowiedzieli twierdząco na pytanie: Czy istnieje możliwość takiego prowadzenia produkcji pasiecznej w warunkach klimatyczno-pożytkowych Polski, aby z pszczół uzyskiwać dochód umożliwiający utrzymanie rodziny, który przewyższałby średnią płacę w gospodarce narodowej i zapewniał przyzwoity standard życia?

Celem pracy jest ocena wydajności miodowej rodzin pszczelich z matkami linii Kortówka – pochodzącymi z pasieki hodowlanej M. Wilde (WILDE 2000), na podstawie analizy wyników oceny terenowej pszczół w pasiekach woj. warmińsko-mazurskiego.

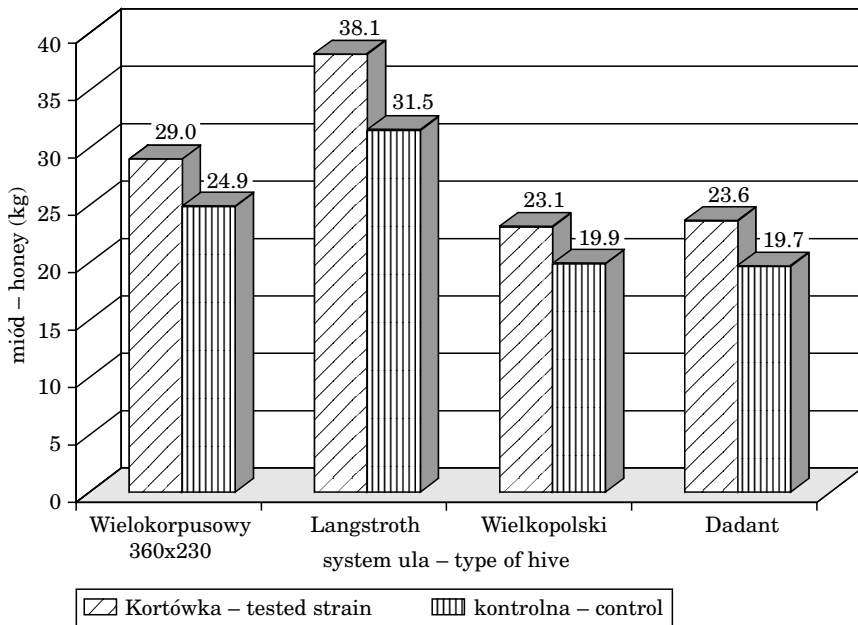
Material i metodyka

Analizę wyników oceny terenowej pszczół oparto na danych uzyskanych w 41 pasiekach woj. warmińsko-mazurskiego w latach 1997 – 2000. Wydajność miodu pszczoły *A. m. carnica* linii Kortówka porównano z wydajnością pszczół z rodzin kontrolnych, użytkowanych w pasiekach testowanych (WILDE 2000). Oceniana linia spełnia wszystkie zalety pszczół hodowlanych, warunkujące racjonalne prowadzenie pasiek (WILDE, WILDE 2002), ponadto, dzięki wieloletniej hodowli i selekcji, jest najlepiej dostosowana do warunków klimatyczno-

-pożytkowych woj. warmińsko-mazurskiego. Zanalizowano średnie wydajności grupy testowej i kontrolnej, które liczyły 8–12 rodzin w każdej pasiece. Wyliczono średnie wydajności dla typu ula i ocenianych lat, podano średnią produkcję miodu ogółem za wszystkie lata badań.

Wyniki i ich omówienie

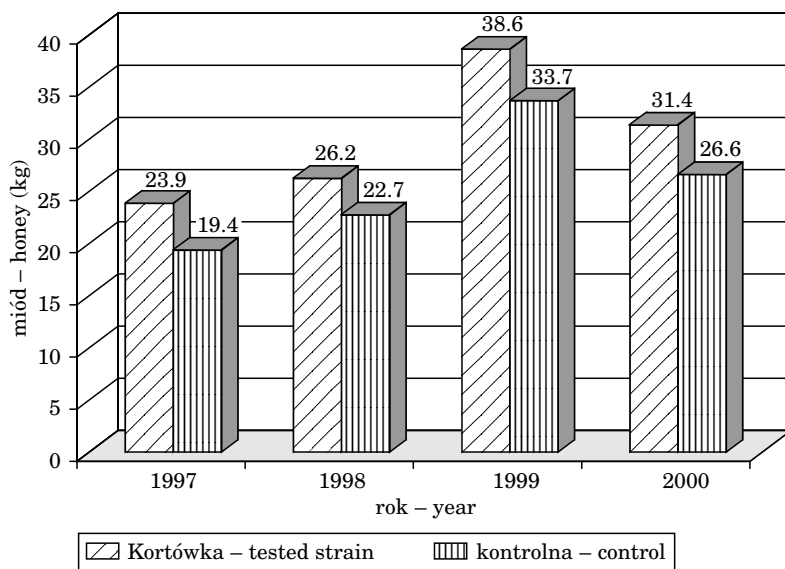
Oceniane rodziny były użytkowane w 4 typach uli: wielokorpusowym Ostrowskiej, Langstrotha, wielkopolskim i Dadanta. Liczba porównywanych grup testowych i kontrolnych dla typów uli wynosiła odpowiednio: 26, 7, 6 i 2. Średnio najwięcej miodu uzyskano od rodzin testowych utrzymywanych w ulach Langstrotha – 38,1 kg (rys. 1). Nawet rodziny kontrolne w tym typie ula wyprodukowały więcej miodu (31,5 kg) niż rodziny z obu grup we wszystkich pozostałych typach. W tym typie ula stwierdzono największą różnicę między rodzinami z grupy testowej a kontrolnymi (6,6 kg). Średnio najmniej miodu uzyskano od rodzin testowych utrzymywanych w ulach wielkopolskich i Dadanata odpowiednio 23,1 i 23,6 kg. Rodziny kontrolne w tych typach uli

Rys. 1. Produkcja miodu w rodzinach testowych i kontrolnych zależności od typu ula w ocenie terenowej (kg)

Fig. 1. Honey production in the test and control colonies, depending on the type of hive – a field evaluation (kg)

wyprodukowały mniej miodu niż rodziny z grup testowych – odpowiednio 19,9 i 19,7 kg. Zależność większej produkcji miodu przez rodziny grupy testowej (rodziny z matką linii Kortówka) niż kontrolnej występowała we wszystkich typach uli. Dużą różnicę między rodzinami z grupy testowej a rodzinami kontrolnymi uzyskano, oprócz omawianych uli typu Langstroth, tylko w ulu wielokorpusowym (4,1 kg), podczas gdy w ulu wielkopolskim i ulu Dadanta wynosiła ona odpowiednio 3,2 i 3,9 kg. Najprawdopodobniej jest to powodowane intensywniejszą gospodarką pasieczną i większą liczbą wędrowek na pożytki. Oceniając w latach 1997 – 2000 produkcję miodu, stwierdzono, że rodziny z matkami linii Kortówka wyprodukowały więcej miodu niż rodziny grupy kontrolnej (rys. 2). Pod względem produkcji miodu najlepszy okazał się 1999 r.,

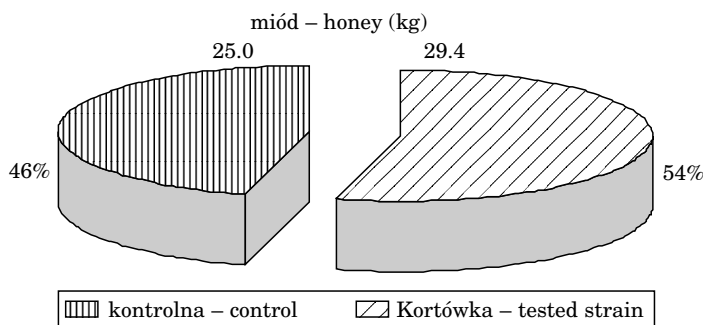

Rys. 2. Produkcja miodu w rodzinach testowych i kontrolnych w latach 1997 – 2000 w ocenie terenowej (kg)

Fig. 2. Honey production from in the test and control colonies in the years 1997 – 2000 in a field evaluation (kg)

kiedy to od rodzin grupy testowej odwirowano 38,6 kg miodu, najgorszy zaś 1997 r., w którym odwirowano 23,9 kg miodu. Od rodzin grupy kontrolnej w tym roku odwirowano zaledwie 19,4 kg miodu i był to jedyny rok ze średnią produkcją rodzin kontrolnych poniżej 20 kg. Największa różnica na korzyść linii Kortówka wystąpiła w 1999 r. (4,9 kg), najmniejsza zaś w 1998 r. (3,5 kg).

Analizując średnią produkcję miodu ogółem, za wszystkie lata badań uzyskano większą wydajność od rodzin z matkami linii Kortówka (29,4 kg) niż

Rys. 3. Produkcja miodu z rodzin testowych i kontrolnych ogółem za wszystkie lata oceny terenowej (kg)

Fig. 3. Total honey production in the test and control colonies in the course of a field evaluation (kg)

od pni kontrolnych (odwirowano 25,0 kg miodu) – rysunek 3. Różnica 4,4 kg miodu między ocenianymi grupami, co stanowiło 8% rocznej produkcji, jest wielkością, która upoważnia do stwierdzenia, że opłaca się zaopatrywać pasieki woj. warmińsko-mazurskiego w matki linii Kortówka. Linia ta w warunkach pożytkowo-klimatycznych tego regionu jest bardzo miodna i umożliwia pszczelarzowi większą produkcję miodu i zwrot poniesionych nakładów na kupno matki już w I sezonie pasiecznym. Należy pamiętać, że matki pszczele użytkujemy przez co najmniej 2 sezony, nawet w intensywnie prowadzonych pasiekach. Zatem nadwyżka miodu, jaką można uzyskać dzięki matkom linii Kortówka, w II sezonie pasiecznym stanowi czysty zysk pszczelarza. Warto dodać, że rozpatrywane relacje cenowe dotyczą miodu sprzedawanego po cenach hurtowych. Gdy pszczelarz sprzedaje odwirowany miód w cenach detalicznych, wypracowuje czysty zysk już w I sezonie pasiecznym. Pamiętać należy, iż w omawianej pracy oceniono tylko produkcję miodu. Jak wykazał BRATKOWSKI i WILDE (2002), w intensywnie prowadzonej pasiece produkcja miodu stanowi zaledwie 29% ogólnej produkcji pasiecznej. Można spodziewać się jeszcze większej różnicy na korzyść rodzin z matkami linii Kortówka niż wykazano. Należy także wziąć pod uwagę inne korzyści wynikające z użytkowania ocenianych pszczół, tj. ich łagodność i mniejszą rojliwość (WILDE, WILDE 2002).

Podsumowanie

Wprowadzanie do pasiek woj. warmińsko-mazurskiego matek pszczelich linii Kortówka pozwala zwiększyć wydajność miodową rodzin. Zwiększenie ilości odwirowanego miodu w rodzinach z tymi matkami uzyskano we wszyst-

kich analizowanych latach i w każdym systemie ula, a systemy uli zaliczane do bardziej intensywnych (wielokorpusowy Ostrowskiej i Langstroth) umożliwiają uzyskanie większej wydajności miodu niż w ulach tradycyjnych (wielkopolskim i Dadanta). W ciągu 4 lat odwirowano od rodzin z matkami linii Kortówka o 4,4 kg więcej miodu (29,4 kg) niż od rodzin kontrolnych. Tak więc zakup matek testowanej linii opłaca się już w I roku ich użytkowania, nawet gdy weźmie się pod uwagę tylko produkcję miodu.

Piśmiennictwo

- BRATKOWSKI J., WILDE J. 1998. *Charakterystyka pszczelarzy producentów miodu i pytku*. V Konferencja Naukowo-Promocyjna nt.: *Lepsza żywność*. 26-28.06.1998. Olsztyn, ART: 112-115.
- BRATKOWSKI J., WILDE J. 2002. *Wielokierunkowe użytkowanie pszczół i marketingowe wykorzystanie produktów pasiecznych*. Biul. Nauk., UWM, 18: 185-193.
- WILDE J., CICHON J. 1999: *Pszczelarstwo to może być biznes. Wybrane zagadnienia z ekonomiki i organizacji nowoczesnej gospodarki pasiecznej*. Śądecki Bartnik, Nowy Sącz., ss. 168.
- WILDE M. 2000. *Program hodowlany genetycznego doskonalenia linii*. Psieka Hodowlana, Olsztyn, ss. 13 (maszynopis).
- WILDE J. WILDE M. 2002. *Użytkowanie selekcjonowanych pszczół miodnych warunkiem opłacalnego prowadzenia pasiek*. Biul. Nauk., UWM, 18: 61-67.